

Голові разової спеціалізованої  
вченої ради Західноукраїнського  
національного університету,  
доктору юридичних наук, доценту,  
завідувачу кафедри теорії права та  
конституціоналізму Західноукраїнського  
національного університету  
Наталії ЧУДИК

## **РЕЦЕНЗІЯ**

**на дисертаційну роботу Дашкевича Сергія Ігоровича  
на тему «Порядок зайняття посади судді: адміністративно-правові  
аспекти», подану на здобуття ступеня доктора філософії  
в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право**

**Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами.** Реалізація євроінтеграційного курсу України передбачає реформування судової системи, спрямоване на забезпечення функціонування ефективної системи правосуддя, що характеризується самостійністю та незалежністю, належним рівнем доброчесності та компетентності суддів. Судова система держави повинна наповнюватися високопрофесійними і доброчесними суддями. Отже, потрібен прозорий і дієвий механізм оперативного добору та призначення кандидатів на посади суддів, натомість проблема формування суддівського корпусу набула сьогодні критичних масштабів.

Дослідження адміністративно-правових аспектів процедури добору і призначення суддів в Україні, порівняльний аналіз порядку зайняття посади судді в окремих зарубіжних країнах, вивчення міжнародно-правових стандартів професійної підготовки та добору суддів дозволяє на основі комплексного наукового підходу виявити проблемні моменти в процедурі добору та призначення суддів, а також запропонувати можливі напрямки для покращання ситуації в цій сфері, що може позитивно вплинути і на підвищення якості судочинства та довіри громадян до судової влади. Отже, актуальність теми дослідження є обґрунтованою.

Тема дослідження відповідає одному із векторів руху, що був передбачений Стратегією розвитку України 2020, а також Стратегією розвитку

судової системи в Україні на 2015-2020 роки, ухваленою Радою суддів України 11 грудня 2014 року, Стратегією розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021 – 2023 роки, затвердженою Указом Президента України № 231/2021 11 червня 2021 року. Також дослідження узгоджується з Указом Президента України № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», ухваленим 30 вересня 2019 року; «Пріоритетними напрямками розвитку правової науки на 2016-2020 роки», затвердженими загальними зборами Національної академії правових наук України 3 березня 2016 року. Кваліфікаційна робота виконана у відповідності до Планів наукової та науково-технічної діяльності Західноукраїнського національного університету.

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.** Сформульовані у роботі висновки та узагальнення, пропозиції і положення мають достатній рівень наукового обґрунтування. Достовірність викладених ідей підтверджується опрацюванням широкої джерельної бази, що охоплює як вітчизняні, так і закордонні джерела, а також раціональним використанням методологічного інструментарію, який обрано з урахуванням поставленої мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження. Це дало змогу С.І. Дашкевичу логічно і системно побудувати дослідження, всебічно та повно висвітлити проблемні питання в сфері формування кадрового корпусу судової влади, отримати підґрунтя для висновків і пропозицій щодо удосконалення процедур відбору кандидатів на посаду судді, критеріїв їх кваліфікації та інших адміністративно-правових аспектів з урахуванням вимог сьогодення.

Загалом, матеріал дисертації викладено послідовно, відповідно до визначеного дисертантом змісту, що свідчить про глибоке осмислення проблематики дослідження. Для досягнення поставленої мети дисертантом сформульовані та послідовно вирішені наступні завдання: систематизувати бібліографію та визначити методологічні основи дослідження порядку зайняття посади судді; проаналізувати правове регулювання порядку і процедур зайняття посади судді; охарактеризувати вимоги до кандидатів на посаду судді; дослідити зміст доброчесності та компетентності як основних критеріїв відбору

кандидатів на посаду судді; з'ясувати сутність та зміст стадій процедури добору кандидатів на посаду судді в ретроспективному та перспективному плані; охарактеризувати етапи проведення конкурсу та призначення на посаду судді; осмислити і сформулювати напрямки удосконалення порядку і процедур зайняття посади судді; встановити міжнародно-правові стандарти професійної підготовки та добору суддів; охарактеризувати порядок зайняття посади судді в окремих зарубіжних країнах; визначити основні напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення професійного добору суддів в Україні. В дисертації сформульовано низку належно обґрунтованих наукових положень, що є внеском здобувача в юридичну науку.

**Наукова новизна одержаних результатів.** У роботі вперше здійснено комплексний ретроспективний та перспективний аналіз стадій процедури добору та призначення кандидатів на посаду судді, які є важливим елементом правового статусу судді; обґрунтовано авторське бачення щодо удосконалення порядку і процедур зайняття посади судді, серед яких пропозиція внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, спрямованих на скорочення строків розгляду спорів з Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та Вищою радою правосуддя, які виникли в процесі проходження кандидатами конкурсних суддівських процедур, тощо; обґрунтовано висновок про те, що задля уникнення політизації процесу призначення членів Вищої ради правосуддя Верховною Радою України, доцільно було б перейняти досвід зарубіжних країн та на нормативному рівні зафіксувати правило, що не тільки коаліція, але і опозиція має отримати реальну можливість пропонувати кандидатури для призначення у Вищу раду правосуддя.

У ході компаративного аналізу автором з'ясовано, що у країнах континентального права велику увагу при доборі та призначенні суддів відводять професійній складовій та результатам іспитів, які складають кандидати на посаду судді. В англо-американських країнах значну увагу приділяють наявності практичного досвіду в кандидатів у судді. У будь-якому випадку добір та призначення суддів має відповідати чітко встановленим у національному законодавстві правилам та міжнародним стандартам, що в

сукупності і складають основи адміністративно-правового регулювання добору та призначення суддів на посаду. Повинні бути сформовані чіткі критерії відбору, що відобразатимуть правила міжнародних та європейських стандартів та забезпечуватимуть дотримання етичних норм та стандартів поведінки суддів; нормативне закріплення правил забезпечення контролю та оцінювання якості роботи суддів після призначення. Сформульовано висновок про те, що вітчизняна система добору суддів повинна мати комплексний та системний характер і спрямовуватися на забезпечення не тільки необхідних передумов для призначення на посади суддів найбільш підготовлених та висококваліфікованих правників з відповідним професійним досвідом, але осіб з високими морально-етичними якостями, що є обов'язковими чинниками забезпечення здійснення правосуддя на засадах професіоналізму, незалежності, справедливості та неупередженості.

Загалом, формулювання дисертантом наукової новизни відповідає поставленим завданням і отриманим висновкам.

**Практичне значення одержаних результатів** дослідження полягає в тому, що викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть сприяти подальшому розвитку юриспруденції. Проведена робота є важливою для вдосконалення чинного законодавства. Сформульовані висновки будуть корисні при виборі оптимальних шляхів завершення судової реформи в Україні, дадуть можливість уникнути різноманітних негативних явищ та тенденцій.

**Оцінка змісту дисертації, її завершеності загалом.** Структурно робота стандартизовано містить перелік умовних позначень, вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. Її зміст відповідає поставленим меті і завданням дослідження, які виконано у повній мірі. Це свідчить про завершений характер дослідження.

**Відповідність дисертації встановленим вимогам.** Дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальності, за якою вона подана до захисту. Оформлення дисертації відповідає вимогам, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 у чинній редакції.

Порушень академічної доброчесності у дисертації та наукових працях, в яких висвітлено наукові результати дослідження С.І. Дашкевича, не виявлено.

**Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях.** Основні результати дослідження викладені у 9 публікаціях, 4 з них вміщено у фахових виданнях, затверджених наказами МОН України, 1 – в міжнародному періодичному фаховому науково-практичному правовому виданні, 4 – опубліковані тези доповідей на міжнародних та всеукраїнських, науково-практичних та наукових конференціях (V Міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід», ЗУНУ, 16-17 квітня 2021; VI Міжнародна науково-практична конференція «Російсько-українська війна: право, безпека, світ», ЗУНУ, 29-30 квітня 2022 року; VII Міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід», ЗУНУ, 28 квітня 2023 року; VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття», м.Харків, 09 червня 2023 року). Основні положення й висновки, що сформульовані і відображені у кваліфікаційній науковій праці, дискутувалися на кафедрах теорії права та конституціоналізму, адміністративного права та судочинства, кримінального права і процесу та на міжкафедральних семінарах Західноукраїнського національного університету.

Оцінка змісту анотації та основних положень дисертації С.І. Дашкевича дає підстави стверджувати їх ідентичність.

**Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.** Поряд з позитивним і продуктивним в цілому висвітленням всіх питань теми дисертаційного дослідження, в роботі є положення дискусійного характеру, а також такі питання, які потребують додаткової авторської конкретизації чи уточнення, а саме:

По-перше, важливе функціональне навантаження в процесі формування суддівського корпусу покладається на Вищу раду правосуддя та Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, про що дисертант безпосередньо

зазначає у роботі (стор.62). Однак тут постає низка запитань, й зокрема: чи є дискреція ВККСУ і ВРП достатньо збалансованою у прийнятті рішень щодо процедур добору та призначення, адже обсяг цієї дискреції не може бути необмеженим і повинен підлягати зовнішньому/публічному контролю, в тому числі судовому. Тому, вважаємо, що автору доцільно було б приділити більше уваги аналізу адміністративно-правового статусу, особливостей та проблемних питань функціонування цих інституцій в Україні. Це стосується і роботи Громадської ради доброчесності щодо сприяння Вищій кваліфікаційній комісії суддів України у встановленні відповідності кандидатів на посаду судді критеріям професійної етики та доброчесності.

По-друге, на стор.142 серед напрямків, які допоможуть покращити порядок та процедури зайняття посади судді та сприятимуть підвищенню довіри громадян до судової системи, дисертант вказує «контроль якості: встановити систему моніторингу та оцінки діяльності суддів для забезпечення високого їх професіоналізму та етичних стандартів». Якщо ці напрямки стосуються процедур добору та призначення, то не зовсім зрозуміло як тут може допомогти моніторинг якості конкретних судових рішень вже призначених суддів? Або це положення потребує додаткового пояснення.

По-третє, у контексті забезпечення судової незалежності, на стор. 182, автор акцентує на необхідності створення незалежних та об'єктивних відбіркових органів (ВККСУ, ВРП, та тих інституцій, що їх формують). Це, наприклад, Етична рада ВРП, Громадська рада міжнародних експертів. У їх склад входять представники міжнародних організацій. Загалом, залучення іноземців до конкурсних комісій не є новим явищем для України. Така практика мала місце, зокрема, для відбору керівників САП і НАБУ. Однак, чи виправданою і безсумнівною є потреба у залученні іноземців до цих процедур з огляду на ризики для державного суверенітету України? З іншого боку, чи не є це спробою перекладання відповідальності за судову реформу на іноземців? Чи це дійсно сприятиме зміцненню довіри громадськості до суддів?

По-четверте, дисертант у роботі аналізує проходження спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, початкової підготовки, підвищення

кваліфікації вже призначених суддів, що забезпечує Національна школа суддів України. Доречно було б розкрити спеціальний статус цієї установи та її роль у підготовці висококваліфікованих кадрів для судової системи України.

Незважаючи на вказані побажання та пропозиції, вони не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, виконаної С.І. Дашкевичем.

**Загальна оцінка дисертації.** Проведений аналіз дає підстави для висновку, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковим і практичним значенням отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням, дисертація Дашкевича Сергія Ігоровича на тему «Порядок зайняття посади судді: адміністративно-правові аспекти» відповідає положенням Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31 травня 2019 р.), а її автор – Дашкевич Сергій Ігорович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

**Рецензентка:**

к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії права та конституціоналізму Західноукраїнського національного університету



**Валентина КРАВЧУК**

Підпис: *Валентина Кравчук*  
 Завіряю: *Анна Семик*  
 НАЧАЛЬНИК ЗАГАЛЬНОЇ ВІДОПИ